

Minister Klimatu i Środowiska

Mikołaj Dorożala

DOP-ZB.0501.2.2026.RK
4225412.17373047.14092273
Warszawa, 20-03-2026

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację Posła Jarosława Zielińskiego (K10INT15084).
Temat: Interpelacja w sprawie konieczności wsparcia zrównoważonego rozwoju gmin obszaru Puszczy Białowieskiej

Pan
Włodzimierz Czarzasty,
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr K10INT15084 pana Posła Jarosława Zielińskiego przekazuję odpowiedź w zakresie kompetencji Ministra Klimatu i Środowiska.

Ad. 1. Jaka jest reakcja rządu na Stanowisko Rady Powiatu Hajnowskiego z dnia 18 grudnia 2025 roku w sprawie wsparcia realizacji Programu Zrównoważonego Rozwoju Regionu Puszczy Białowieskiej? Czy rząd zajął wobec tego wystąpienia swoje stanowisko?

Ochrona Puszczy Białowieskiej jest priorytetowym zadaniem Ministra Klimatu i Środowiska (MKiŚ). Jednocześnie Rząd Rzeczypospolitej Polskiej dba o poprawę warunków życia i rozwoju społeczności lokalnej. Istotnym działaniem w tym zakresie jest uwzględnienie od 2025 r. potrzeb ekologicznych jednostek samorządu terytorialnego w podziale subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. W komunikacie z dnia 5 września 2024 r. MKiŚ informował o podjęciu przez resort finansów prac nad ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (dalej „ustawa jst”) oraz udziale Ministerstwa Klimatu i Środowiska i Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w pracach nad algorytmem wyliczania potrzeb ekologicznych na podstawie powierzchni obszarów chronionych zlokalizowanych na terenie jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawa weszła w życie 25 października 2024 r. Wprowadza do porządku prawnego regulacje zapewniające system finansowania jednostek samorządu terytorialnego (JST). W miejsce dotychczasowych części subwencji ogólnej, wprowadza pojęcie potrzeb finansowych JST. Potrzeby finansowe są elementem kalkulacyjnym do ustalenia subwencji ogólnej z budżetu państwa. Wśród pięciu kategorii potrzeb finansowych, ustawa wprowadza kategorię „potrzeb ekologicznych”.

Potrzeby ekologiczne ustala się dla jednostki samorządu terytorialnego, na terenie której znajdują się obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione, przez które rozumie się: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary

chronionego krajobrazu, strefy ochrony krajobrazu ustanawiane w tych obszarach, a także obszary Natura 2000, zwane dalej „obszarami prawnie chronionymi”.

Kwota potrzeb ekologicznych jest obliczana na podstawie powierzchni ww. obszarów na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem wagi danego obszaru chronionego i stawki bazowej właściwej dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Przyjęto, że obszary prawnie chronione wprowadzające największe ograniczenia będą miały wyższą wagę niż obszary z mniejszymi ograniczeniami. Najwyższą wagę przypisano w ustawie parkom narodowym (waga – 2) i rezerwatom przyrody (waga - 1). Ponieważ parki narodowe, z uwagi na większą powierzchnię mają większy wpływ na możliwości rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego, dlatego też przypisano im wyższą wagę niż rezerwatom przyrody.

W przypadku parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu waga danego obszaru uzależniona jest od reżimu ochronnego obowiązującego w danym obszarze. Biorąc pod uwagę, że zakres ograniczeń w tych obszarach jest zależny od zakresu zakazów wprowadzonych na terenie danego obszaru, uzależniono wagę danego obszaru od liczby zakazów, jakie na jego terenie obowiązują. Przy czym brane są tu pod uwagę jedynie zakazy istotnie ograniczające możliwości rozwojowe, a nie wszystkie możliwe zakazy w tych formach ochrony przyrody. W przypadku obszarów z co najmniej pięcioma zakazami waga wynosi więc 0,3, a w przypadku obszarów z co najmniej jednym zakazem – 0,1. Dodatkowo dla terenu parku krajobrazowego lub obszaru chronionego krajobrazu, na którym wyznaczono strefy ochrony krajobrazu, waga wynosi 0,6, ponieważ w granicach ww. stref obowiązuje wyższy reżim ochronny niż na pozostałym terenie parku krajobrazowego lub obszaru chronionego krajobrazu. Z kolei w przypadku parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, gdzie nie wprowadzono żadnego z przedmiotowych zakazów, nie są one brane pod uwagę przy obliczaniu przeliczeniowej powierzchni obszarów prawnie chronionych, a tym samym przy obliczaniu kwoty potrzeb ekologicznych. Dla obszarów Natura 2000 przyjęto wagę 0,15, biorąc pod uwagę, że samo wyznaczenie obszaru Natura 2000 nie jest jednoznaczne z wprowadzeniem jakichkolwiek ograniczeń rozwojowych z uwagi na brak bezpośrednio obowiązujących zakazów na terenie obszarów Natura 2000. Jednocześnie przyjęto zasadę, że do wyliczeń potrzeb ekologicznych danej jednostki przyjmuje się powierzchnię obszarów prawnie chronionych o najwyższej wadze (art. 29 ust. 6 ustawy jst).

Zgodnie z art. 29 ust. 7 ustawy jst kwotę potrzeb ekologicznych ustala minister właściwy do spraw środowiska, przyjmując dane o przeliczeniowej powierzchni obszarów prawnie chronionych w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego, według stanu na dzień 31 grudnia roku bazowego. W przypadku wyliczeń potrzeb na 2026 r. rokiem bazowym jest rok 2024. Należy przy tym wskazać, że do wyliczenia potrzeb ekologicznych wykorzystuje się stawkę bazową za 1 ha powierzchni obszaru prawnie chronionego, określoną w art. 84 ustawy jst, wynoszącą odpowiednio: 310 zł - dla gmin i miast na prawach powiatu, 70 zł – dla powiatów oraz 35 zł - dla województw, przy czym stawkę tę się waloryzuje o wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie pierwszego półrocza roku poprzedzającego rok budżetowy, w stosunku do pierwszego półrocza roku bazowego, ustalany na podstawie komunikatu Prezesa GUS (art. 29 ust. 3 i 4 ustawy jst).

Zgodnie z art. 29 ust. 8 ustawy jst, informacje o kwotach potrzeb ekologicznych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego minister właściwy do spraw środowiska przekazuje ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych w terminie do dnia 31 lipca danego roku. Powyższe informacje są ustalane we współpracy z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, który prowadzi centralny rejestr form

ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-9 ustawy o ochronie przyrody, i który przekazuje niezbędne informacje ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

Potrzeby finansowe podlegają finansowaniu zwiększonymi w wyniku wprowadzenia reformy dochodami z tytułu udziału w podatkach PIT i CIT, a – w przypadku, gdy będą one niewystarczające – subwencją ogólną z budżetu państwa. Dlatego wartość potrzeb finansowych, w tym ekologicznych, nie ma bezpośredniego odzwierciedlenia w wysokości subwencji ogólnej.

Należy również zaznaczyć, że w roku 2025 gminy Białowieża i Narewka otrzymały dodatkowe środki z rezerwy przeznaczonej dla gmin z dużym udziałem powierzchniowym parków narodowych (art. 91 ustawy jst).

MKiŚ szacuje, że z tytułu istnienia form ochrony przyrody do budżetów samorządów Puszczy Białowieskiej w 2025 r. wpłynęły środki w następującej wysokości: gmina Białowieża – ok. 2,6 mln zł; gmina Hajnówka – ok. 2,4 mln zł; gmina Narewka – ok. 3,0 mln zł; gmina Dubicze Cerkiewne ok. 1,0 mln zł, powiat hajnowski – ok. 3,9 mln zł¹. Warto również zaznaczyć, że w roku 2025 kwota subwencji dla gminy Białowieża została pomniejszona, gdyż gmina została objęta korektą z tytułu ponadprzeciętnych zysków z reformy. Korekta ta obowiązywała tylko w roku 2025. MKiŚ szacuje, że w roku 2026 wartość subwencji ogólnej dla gminy Białowieża zwiększy się o ok. 2 mln zł (ponad 100%) w stosunku do roku 2025.

Ponadto w tym regionie realizowane są istotne inwestycje infrastrukturalne z dofinansowaniem ze środków Krajowego Planu Odbudowy, m.in. :

- 1) rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy Czeremcha. Dofinansowanie w wysokości 5 mln zł;
- 2) budowa sieci superszybkiego Internetu; Czeremcha, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka, Kleszczele. Dofinansowanie w wysokości 2 975 000 zł;
- 3) budowa sieci NGA: Białowieża, Czyże, Narew, Narewka. Dofinansowanie w wysokości 24 948 000 zł;
- 4) poprawa dostępności i jakości opieki długoterminowej w powiecie hajnowskim. Dofinansowanie w wysokości 19 957 000 zł;
- 5) rozwój zrównoważonego transportu publicznego w woj. podlaskim poprzez zakup 8 autobusów elektrycznych. Dofinansowanie w wysokości 17 446 000 zł;
- 6) likwidacja wąskich gardeł i zwiększenie przepustowości linii kolejowych. Dofinansowanie w wysokości 133 091 000 zł.

Minister Klimatu i Środowiska będzie wspierał każdy kolejny projekt przeznaczający dodatkowe finansowanie na rzecz rozwoju regionu Puszczy Białowieskiej. Możliwość taka istnieje m.in. przez powiększenie istniejącego już w regionie parku narodowego lub rezerwatów przyrody, które zapewnią dodatkowe wsparcie dla samorządów.

2. Czy i jakiego konkretnego wsparcia zamierza udzielić rząd i jego poszczególne resorty samorządom powiatu hajnowskiego w realizacji inwestycji wpisanych do „Ponadlokalnej

¹ 1 Wartości te są różnicą pomiędzy obecnym algorytmem wyliczania wartości subwencji ogólnej, a teoretycznym wariantem zakładającym pominięcie przy wyliczaniu subwencji potrzeb ekologicznych, które są uzależnione od występowania na obszarze gmin form ochrony przyrody. Obejmują również wpływy z rezerwy, o której mowa w art. 91 ustawy jst, przeznaczonej dla gmin z dużym udziałem powierzchniowym parków narodowych.

Strategii Rozwoju Gmin Powiatu Hajnowskiego i Powiatu Hajnowskiego na lata 2022-2030”?

Ministerstwo Klimatu i Środowiska od 2025 r. realizuje projekt doradczy: Wsparcie działań adaptacyjnych dla Polski Wschodniej realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027.

Projekt skierowany jest do średnich miast oraz gmin uzdrowiskowych w województwach: podkarpackim, lubelskim, świętokrzyskim, podlaskim, warmińsko-mazurskim oraz w części województwa mazowieckiego. W projekcie tym udział bierze także Hajnówka, która zgłosiła swojego pracownika, jako uczestnika projektu.

Zgodnie z nowelizacją ustawy - Prawo ochrony środowiska, od 1 lipca 2025 r. wszystkie miasta liczące co najmniej 20 tysięcy mieszkańców są zobowiązane do opracowania Miejskich Planów Adaptacji (MPA). Dokumenty te muszą być gotowe do 2 stycznia 2028 r. Projekt obejmuje szerokie wsparcie eksperckie i szkoleniowe, wymianę doświadczeń między partnerami z Polski i zagranicy, opracowanie analiz i ekspertyz oraz działania informacyjne i promocyjne. Dzięki temu samorządy, w tym Hajnówka, zyskają dostęp do wiedzy, narzędzi i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania oraz wdrażania MPA. Miasta uczestniczące w projekcie mają także bezpośredni dostęp do konsultacji z ekspertami NFOŚiGW, odpowiadającymi za opiniowanie wniosków „naborowych” w Funduszach Europejskich dla Polski Wschodniej z zakresu adaptacji do zmiany klimatu (FEPW 2.2). Ponadto w ramach projektu eksperci z Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz innych instytucji i resortów będą dzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem w zakresie przygotowywania i realizacji Miejskich Planów Adaptacji.

Efektom projektu będzie nie tylko powstanie nowych planów adaptacji, ale też realne wzmocnienie administracji lokalnej. Samorządy, w tym Hajnówka, będą lepiej przygotowane do ochrony mieszkańców przed skutkami zmiany klimatu, skuteczniejszego pozyskiwania środków zewnętrznych oraz prowadzenia długofalowej polityki rozwojowej.

3. Czy rząd podejmie działania w celu zrationalizowania Planu zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa Białowieża Forest i jego zharmonizowania z potrzebami rozwojowo-cywilizacyjnymi jednostek samorządu terytorialnego powiatu hajnowskiego w ramach polityki zrównoważonego rozwoju?

Plan Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa Białowieża Forest powstał w sposób partycypacyjny, z udziałem różnych grup interesariuszy. Odzwierciedla wyzwania oraz zagrożenia dla Obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska, który jest dobrem przyrodniczym o unikalnym charakterze. Rolą Planu Zarządzania jest zapewnienie, że Obiekt oraz jego wyjątkowa uniwersalna wartość zostaną zachowane dla przyszłych pokoleń. Wszystkie działania zaplanowane w tym dokumencie winny być podporządkowane temu celowi. Plan obejmuje szeroki zakres działań, które należy podjąć w celu ochrony wyjątkowej uniwersalnej wartości obiektu (cele 1–3), oraz działania mające na celu poprawę akceptacji obiektu przez społeczności lokalne, edukację, świadomość ekologiczną i promocję obiektu (cele 4–8). Każde działanie jest opisane w sposób szczegółowy, uwzględniający opis działania, podmioty odpowiedzialne za jego wdrożenie, podmioty współpracujące, beneficjentów, datę wdrożenia, a także potencjalne źródła finansowania. Plan daje szerokie pole do działania wszystkim interesariuszom realizującym politykę zrównoważonego rozwoju regionu Puszczy Białowieskiej.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/